Ohjelma

Sitra – tekoja tulevaisuudelle
Atte Jääskeläinen, yliasiamies

Kysymyksiä ja keskustelua

Ennakointi ja ratkaisut uudessa strategiassa

Veera Heinonen, johtaja, Ennakointi ja koulutus
Mikko Dufva, johtava asiantuntija, Ennakointi ja koulutus

Tulevaisuutta tekemässä: Miten skaalata uudistumista?

Lasse Miettinen, johtaja, Ohjelmat

Kysymyksiä ja keskustelua

Tekoja tulevaisuudelle

18.9.2024
Atte Jääskeläinen

SITRA

Suomi on näivettymisen tiellä. Tarvitsemme investointeja tulevaisuuteen.

SITRA

Tuottavuuden kasvu on tyrehtynyt

Yksityisen sektorin työn tuottavuus Suomessa 1976-2023*, indeksi, 2015=100

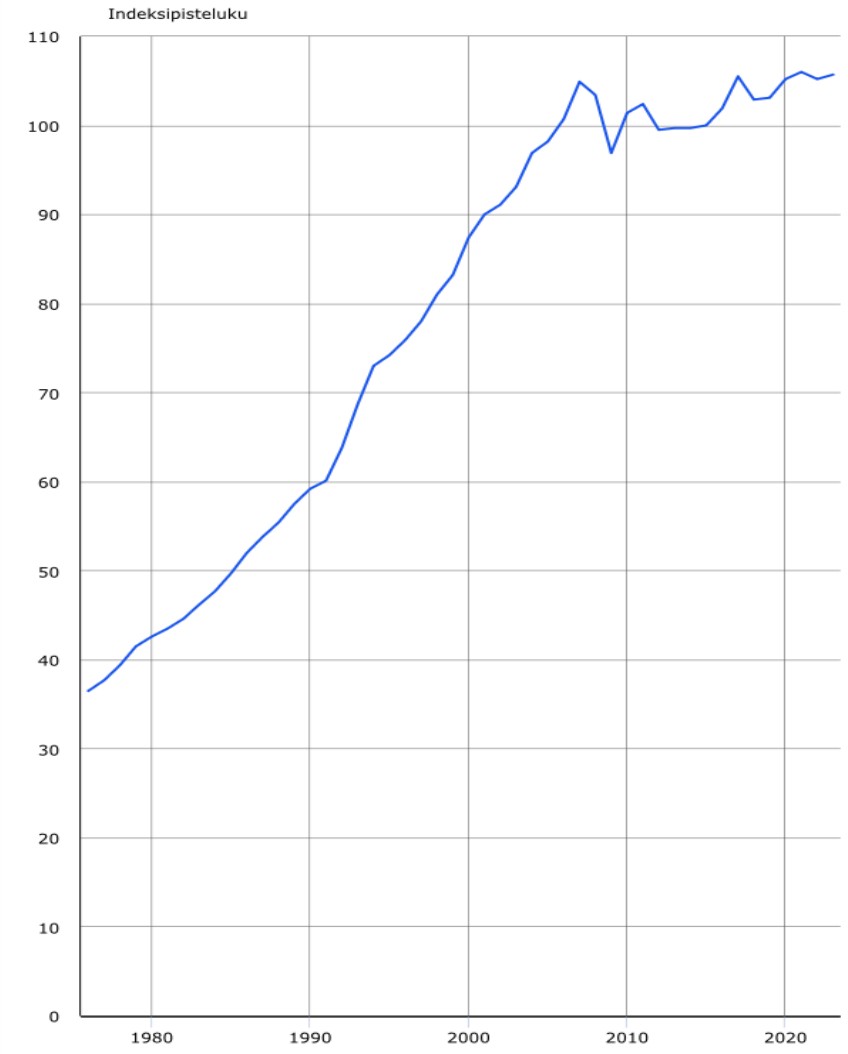

Lähde: Tilastokeskus, tuottavuustutkimukset

SITRA

Ruotsi kasvaa yritysten aineettomilla investoinneilla

2008–2022	**Suomi vs Ruotsi -vertailu**
Investointien rakenne	Suomi investoi Ruotsia vähemmän sekä aineettomiin hyödykkeisiin että koneisiin ja laitteisiin
Yritysten investointien osuus BKT:sta	12 % vs. keskimäärin 20 %
Yritysten investointien kasvuvauhti	**Supistunut Suomessa, lisääntynyt Ruotsissa yli 40 %**
Aineettomat investoinnit	Supistuivat Suomessa sekä koko talouden tasolla että yrityksissä. Yritysten T&K-investointien pudotus Suomessa on erityisen suuri.
Pääoman käyttö työpanosta kohti	Ruotsissa käytössä selvästi enemmän sekä aineellista että aineetonta pääomaa työpanosta kohti.

Lähde: Johnny Åkerholmin taustaselvitys Sitralle, 2024

Havaintoja tuottavuuden kasvun pysähtymisestä

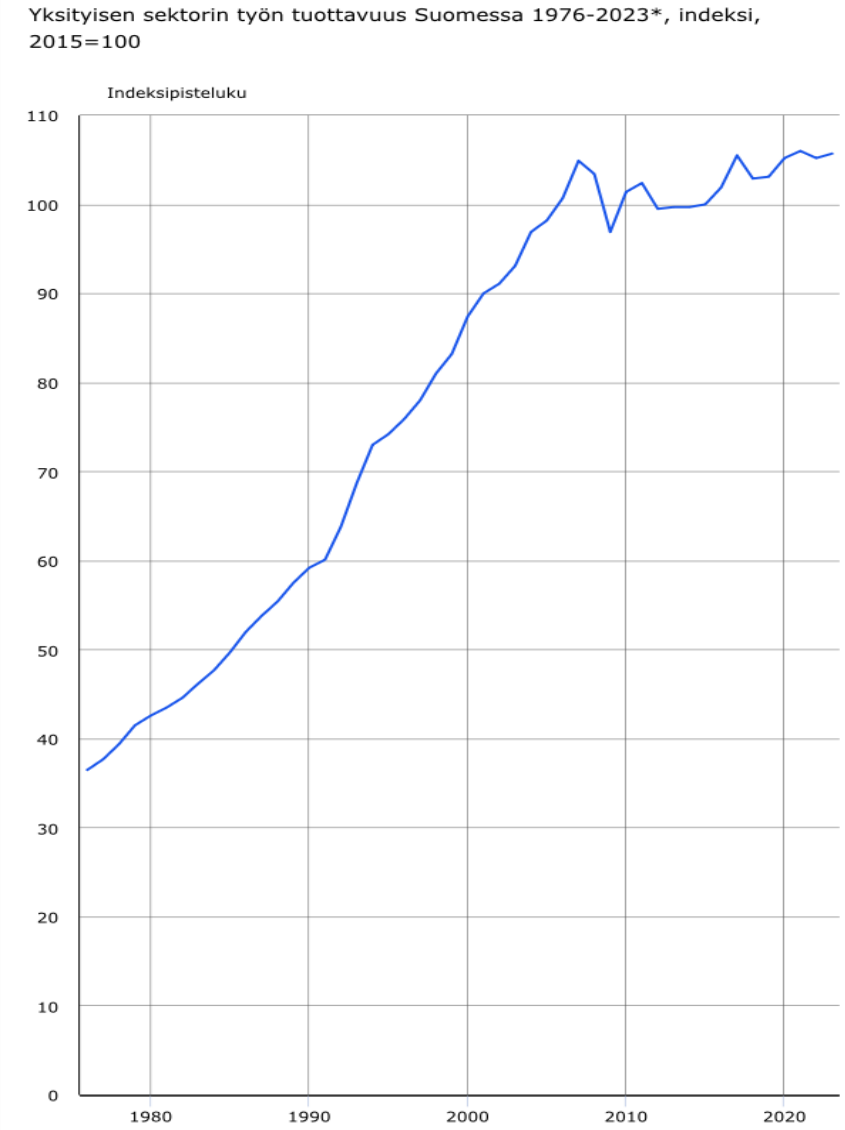

Lähde: Tilastokeskus, tuottavuustutkimukset

- Yritysten kannattavuus on pysynyt jopa parempana kuin Ruotsissa, mutta Suomessa kannattavuus on saatu aikaan säästämällä ja tehostamalla
- Suomen taloutta on ravistellut rankka rakennemuutos: Nokian matkapuhelintoiminnan romahdus ja metsäteollisuuden jalostusasteen lasku
- Suomi ei ole päässyt mukaan seuraavaan tuottavuuskasvun loikkaan, joka Ruotsissa on perustunut kasvaviin ja kannattavasti skaalautuviin yksityisiin palveluihin
- Vihreän siirtymän investoinnit ovat Suomessa jääneet paljolti suunnitelmiksi, Ruotsissa suurempi osa niistä siirtyy toteutukseen
- Ruotsissa on enemmän pitkäaikaista, Ruotsiin pitkäjänteisesti sitoutunutta pääomaa

SITRA

Mistä kasvua Suomelle?

Luonto-pääoma

Inhimillinen pääoma

SITRA

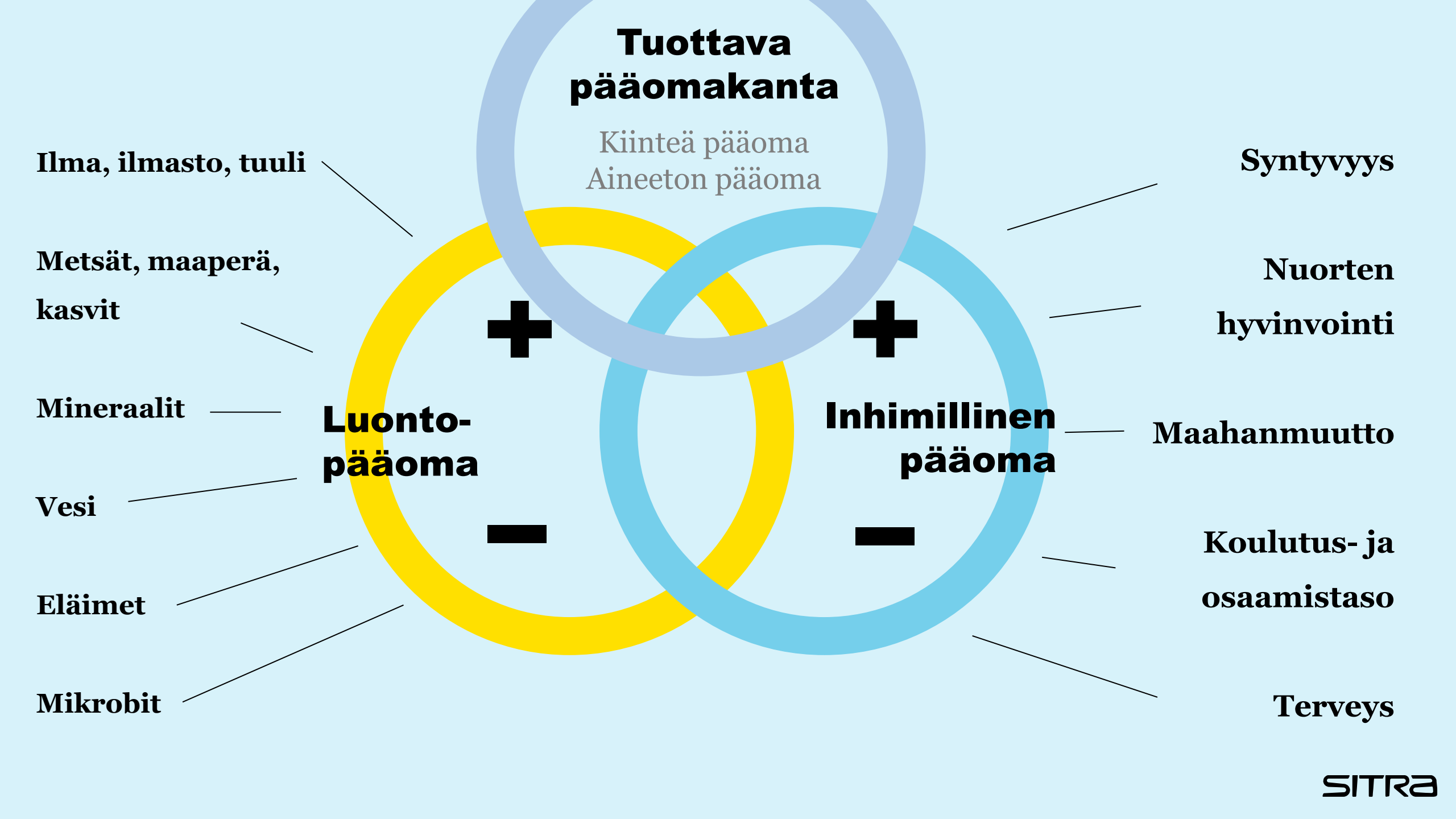
Tuottava pääomakanta
Kiinteä pääoma
Aineeton pääoma
Luonto-pääoma
Inhimillinen pääoma
+
+
−
−
Ilma, ilmasto, tuuli
Metsät, maaperä, kasvit
Mineraalit
Vesi
Eläimet
Mikrobit
Syntyvyys
Nuorten hyvinvointi
Maahanmuutto
Koulutus- ja osaamistaso
Terveys

Sitran uusi strategia

SITRAN STRATEGIA 2024

SITRA

Missio

Sitra edistää Suomen hyvinvointia ja vauhdittaa talouden kasvua luonnon kantokyvyn rajoissa.

Visio

Olemme rohkeasti uudistaneet yhteiskuntaa.

SITRA

Vaikuttavuus-tavoitteet

1 Vahvistamme tulevaisuus-ajattelua yhteiskunnassa ja kykyä ennakointiin päätöksenteossa.

2 Tuotamme merkittäviä yhteiskunnallisia innovaatioita ja vahvistamme Suomen innovaatiokykyä.

SITRA

Roolimme jatkossa

Ennakoimme, fasilitoimme muutosta ja vauhditamme ratkaisuja yhteiskunnan kiperiin ongelmiin. Olemme siis

Ennakoija
Innovaatiokumppani
Rahoittajakumppani

SITRA

Toimintamalli

Ennakointi & toimintaympäristö
Yhteiskunnallisten innovaatiotarpeiden ja haasteiden tunnistaminen eri aikajänteillä.

Ratkaisut & kokeilut
Ratkaisujen ideointi ja kokeilu sekä kumppanuuksien luominen.

Skaalaus & ohjelmat
Ratkaisumallien skaalaus kumppanien kanssa, kansainvälinen toiminta.

SITRA

Lähes kaikki sidosryhmistä (89%) pitävät Sitran roolia tärkeänä **innovaatiotoiminnan ja -järjestelmän** kehittämisessä.

Lähde: Sidosryhmätutkimus osa 2 (2024)

Haasteet

Valitut merkittävät yhteiskunnalliset haasteet

Talouden kasvu

Kestävyys-siirtymä

Data ja tekoäly

Demokratia ja polarisaatio

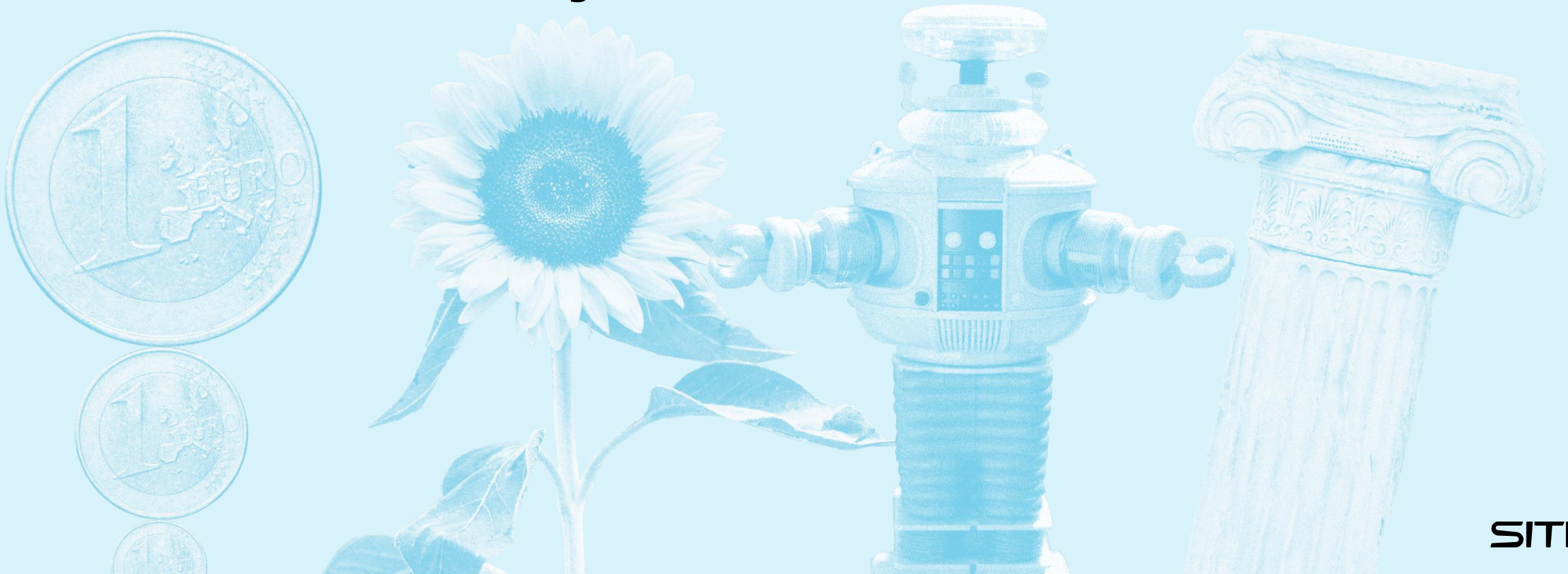

SITRA

Ennakointi uudessa strategiassa

18.9.2024

Veera Heinonen ja Mikko Dufva

SITRA

Ennakointi kuuluu kaikille

Nopeat lähdöt & kokeilut
Ratkaisujen ideointi ja kokeilu sekä kumppanuuksien luominen

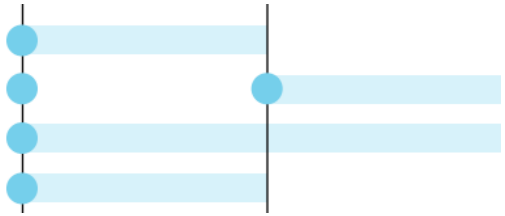

Skaalaus & ohjelmat
Ratkaisumallien skaalaus kumppanien kanssa, kansainvälinen toiminta

Raportit & verkostot
Trendi- ym. raporttien synteesi, kansallinen ennakointiverkosto

Ennakointi & toimintaympäristö
Yhteiskunnallisten innovaatiotarpeiden ja haasteiden tunnistaminen eri aikajänteillä.

Nopeat lähdöt & kokeilut
Ratkaisujen ideointi ja kokeilu sekä kumppanuuksien luominen.

Skaalaus & ohjelma
Ratkaisumallien skaalau
kumppanien kanssa,
kansainvälinen toiminta

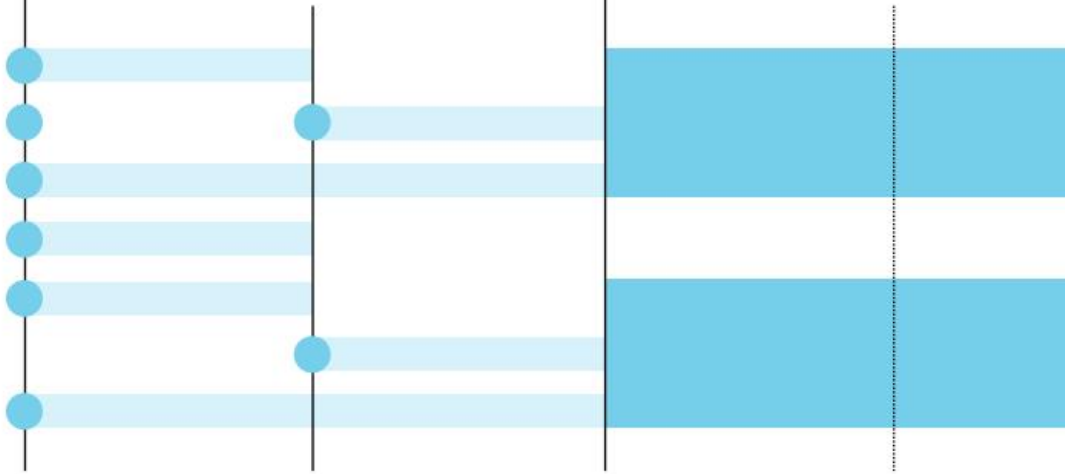

SITRA

”Jotta pystymme tekemään Suomessa tulevaisuuden kannalta kestäviä valintoja, on luotava kokonaiskuvaa ja haastettava oletuksia tulevaisuudesta”

Sitran strategia

”Ennakointityömme on monialaista, hyödyntää eri näkökulmia ja tarkastelee kehityskulkuja eri aikajänteillä.”

”Ennakoimme mahdollisia ja mahdottomilta vaikuttavia, toivottavia ja ei-toivottuja kehityskulkuja”

”Tarjoamme vaihtoehtoisia näkymiä tulevaisuuksista ja herätämme rohkeasti yhteiskunnallista keskustelua.”

Sitran strategia

Ennakointi

Painopisteitä syksylle

1 **Kansallinen ennakointiverkosto**

2 **Syväsukellukset**

Kansallisen ennakointiverkoston kehittäminen

1 Yhteinen keskustelu ja tietopohja

Esim.
Foresight Friday ja Finnsight
Tulevaisuusraadit
Moninäkökulmaisuus
”Kansalaisten tulevaisuusselonteko”

2 Ennakointi-kyvykkyys

Yhteinen ymmärrys muutoksista ja mahdollisuuksista
Yllättävämpien kehityskulkujen huomiointi

3 Päätösten tuki

Ylisukupolvinen päätöksenteko
Uudistavat yhteiskunnalliset innovaatiot
”Tulevaisuusriihi”

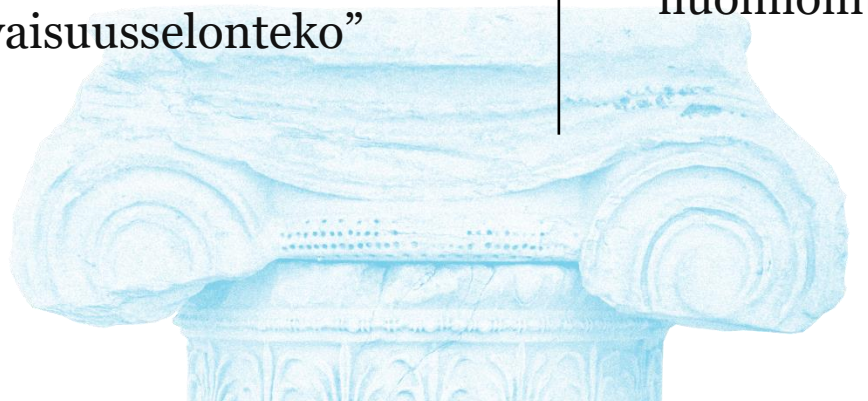

SITRA

Ennakointi

Syväsukellukset

Mitä löytyy pintaa syvemmältä?

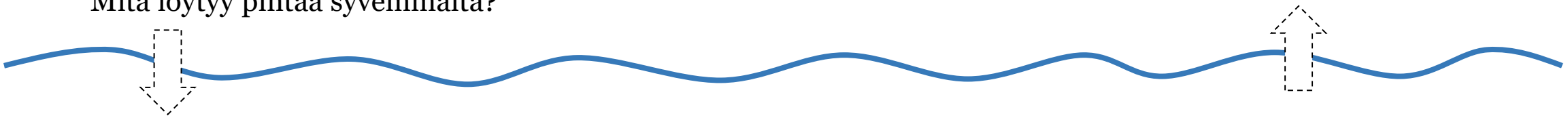

Mikä muuttuu nyt?

Kokonaiskuva muutoksista, yllätyksistä ja niiden vaikutuksista

Miten muutos ymmärretään?

Näkökulmat, kehystykset, oletukset, maailmankuvat, narratiivit

Millaisia tulevaisuuksia voisi olla?

Toivottavat ja keskustelusta puuttuvat tulevaisuudet eri näkökulmista

Syvälle:

- **Oletuksiin**
- **Kytköksiin**
- **Näkökulmiin**
- **Aikajänteisiin**

Miltä tulevaisuudet näyttävät eri aikajänteillä?

Lyhyen ja pitkän aikavälin näkökulmat tulevaisuuksiin sekä aikajänteiden väliset jännitteet

Mihin keskittyä muutoksessa?

Kokeilut, rakennemuutokset, ajattelutavat ja niiden suhde eri tulevaisuuksiin

SITRA

Esimerkki: syväsukellus turvallisuusympäristön muutokseen

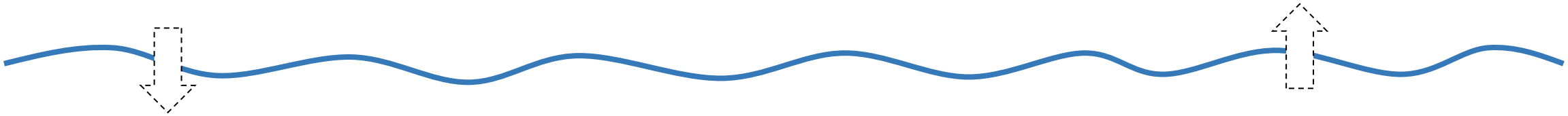

Mikä muuttuu nyt?

Kokonaiskuva muutoksista, yllätyksistä ja niiden vaikutuksista

Miten muutos ymmärretään?

Näkökulmat, kehystykset, oletukset, maailmankuvat, narratiivit

Syvälle:

- **Oletuksiin**
- **Kytköksiin**
- **Näkökulmiin**
- **Aikajänteisiin**

Millaisia tulevaisuuksia voisi olla?

Toivottavat ja keskustelusta puuttuvat tulevaisuudet eri näkökulmista

Miltä tulevaisuudet näyttävät eri aikajänteillä?

Lyhyen ja pitkän aikavälin näkökulmat tulevaisuuksiin sekä aikajänteiden väliset jännitteet

Mihin keskittyä muutoksessa?

Kokeilut, rakennemuutokset, ajattelutavat ja niiden suhde eri tulevaisuuksiin

SITRA

Laaja näkökulma turvallisuusympäristön muutokseen

Laaja ajallisesti:
Lyhyt ja pitkä aikaväli sekä niiden väliset jännitteet

Laaja temaattisesti:
Megatrendit sekä niiden väliset jännitteet

Laaja näkökulmallisesti:
Erilaiset lähestymistavat sekä niiden väliset jännitteet

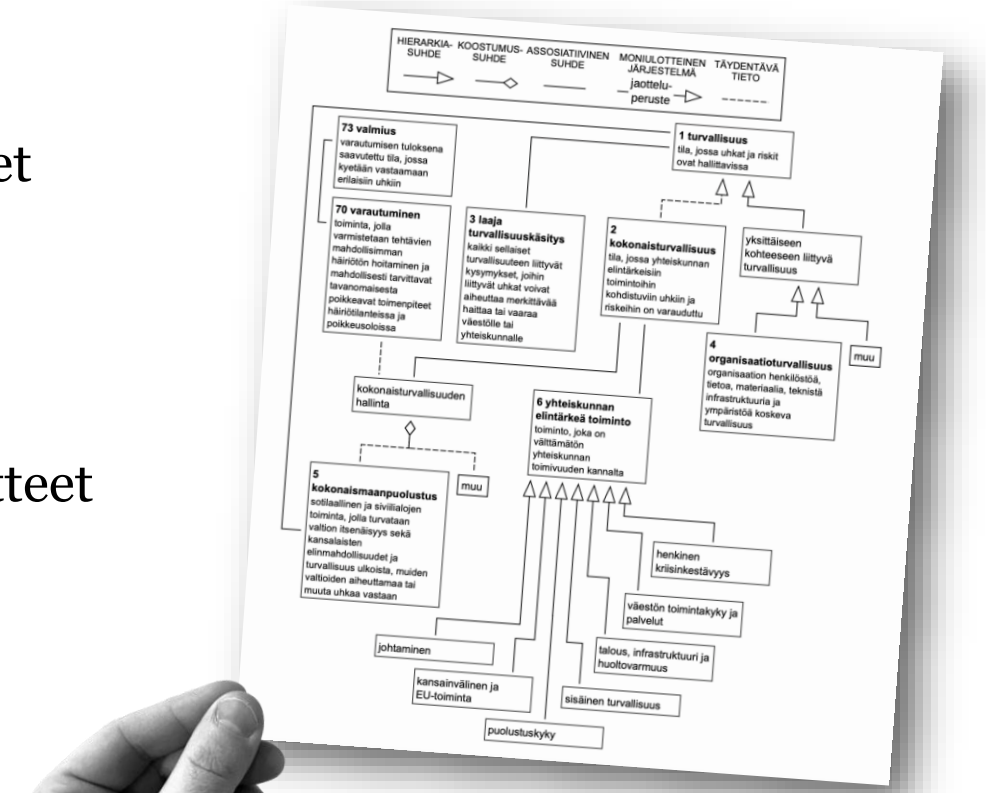

Turvallisuuskomitea: Kokonaisturvallisuuden sanasto

Käynnissä olevien muutosten kokonaiskuvan hahmottaminen

Turvallisuus

Läpileikkaavia jännitteitä

Aikajänne

Lyhyt aikaväli — *VS* — Pitkä aikaväli

Varautuminen

Säilyttäminen — *VS* — Uudistuminen

Näkymä tulevaisuuteen

Epävarmuus — *VS* — Varmuus

Toimijuus

Välttämättömyys — *VS* — Vaihtoehdot

Esimerkki: syväsukellus talouden kasvun tulevaisuuksiin

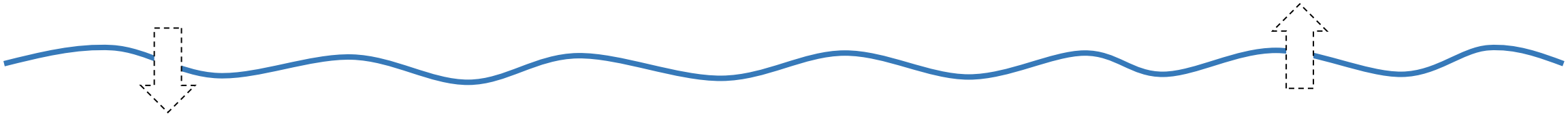

Mikä muuttuu nyt?

Kokonaiskuva muutoksista, yllätyksistä ja niiden vaikutuksista

Miten muutos ymmärretään?

Näkökulmat, kehystykset, oletukset, maailmankuvat, narratiivit

Syvälle:

- **Oletuksiin**
- **Kytköksiin**
- **Näkökulmiin**
- **Aikajänteisiin**

Millaisia tulevaisuuksia voisi olla?

Toivottavat ja keskustelusta puuttuvat tulevaisuudet eri näkökulmista

Miltä tulevaisuudet näyttävät eri aikajänteillä?

Lyhyen ja pitkän aikavälin näkökulmat tulevaisuuksiin sekä aikajänteiden väliset jännitteet

Mihin keskittyä muutoksessa?

Kokeilut, rakennemuutokset, ajattelutavat ja niiden suhde eri tulevaisuuksiin

Talouden kasvu

Kasvun ”Mitä jos?” (esimerkkejä)

MITÄ JOS
vihreä kasvu ratkaisisi sekä kasvun haasteet että ympäristökriisin?

MITEN
yritysten ja yhteiskunnan tulisi uudistua, jotta ”vihertymisen” tahti saataisiin kymmen- tai jopa satakertaistettua – myös globaalisti?

MITÄ JOS
kansantalouksien merkittävää kasvua ei saadakaan aikaiseksi?

MITEN
yritysten ja yhteiskunnan tulisi uudistua, jotta ne voisivat menestyä ja edistää kestävää hyvinvointia myös hiipuvan kasvun maailmassa?

MITÄ JOS
talous kasvaa, mutta irtikytkentä ei onnistukaan riittävän nopeasti ja laajasti?

MITEN
yritysten ja yhteiskunnan tulisi uudistua, jotta ne voisivat menestyä ja edistää kestävää hyvinvointia kärjistyvän ympäristökriisin oloissa?

Ennakointi

Syväsukellukset

Mitä löytyy pintaa syvemmältä?

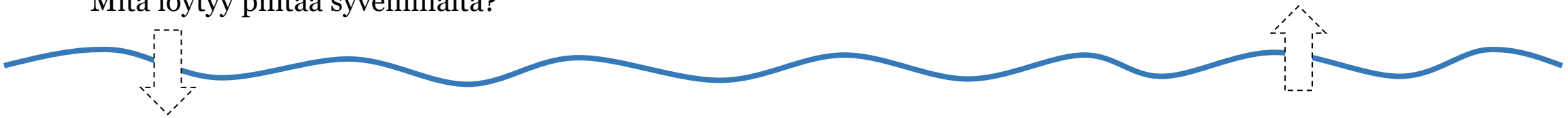

Mikä muuttuu nyt?

Kokonaiskuva muutoksista, yllätyksistä ja niiden vaikutuksista

Miten muutos ymmärretään?

Näkökulmat, kehystykset, oletukset, maailmankuvat, narratiivit

Millaisia tulevaisuuksia voisi olla?

Toivottavat ja keskustelusta puuttuvat tulevaisuudet eri näkökulmista

Syvälle:

- **Oletuksiin**
- **Kytköksiin**
- **Näkökulmiin**
- **Aikajänteisiin**

Miltä tulevaisuudet näyttävät eri aikajänteillä?

Lyhyen ja pitkän aikavälin näkökulmat tulevaisuuksiin sekä aikajänteiden väliset jännitteet

Mihin keskittyä muutoksessa?

Kokeilut, rakennemuutokset, ajattelutavat ja niiden suhde eri tulevaisuuksiin

SITRA

Yhteiskunnalliset innovaatiot

- Tarjoavat ratkaisuja monimutkaisiin yhteiskunnallisiin haasteisiin
- Esim. tuotteita, palveluja, toimintamalleja tai rakenteellisia uudistuksia
- Voivat nousta julkiselta, yksityiseltä tai kolmannelta sektorilta, useimmiten niiden yhteistyöstä
- Vaativat usein myös uudenlaisia lähestymistapoja ongelmien ratkaisemiseksi.

Yhteiskunnalliset innovaatiot ovat onnistuessaan yhteiskunnallisesti vaikuttavia, lisäävät kestävää kasvua, tuottavuutta ja edistävät demokratiaa.

Ennakointi ohjaa innovaatioiden suuntaa

SITRA

Tulevaisuutta tekemässä: Miten skaalata uudistumista?

18.9.2024
Lasse Miettinen

SITRA

Kansantalouden voimavarojen tehokkaampi kohdentaminen

1. Julkisen sektorin tuottavuus: it-, data- ja tekoälyarkkitehtuuri

Lainsäädäntöprosessien digitalisointi + tekoäly lainvalmistelun tukena

Tekoälyn potentiaali tuottaa kustannussäästöjä hyvinvointialueilla

2. Luontopohjaiset ratkaisut: kustannustehokkaita ratkaisuja luonnosta

Luonnon terveysvaikutukset työkaluksi sote-kustannusten hillintään

3. Data liikkeelle: reaaliaikataloutta kohti

Digitaaliset tuotepassit: data liikkumaan arvoketjussa

Digitaaliset rahtikirjat: data liikkumaan kuljetuksissa

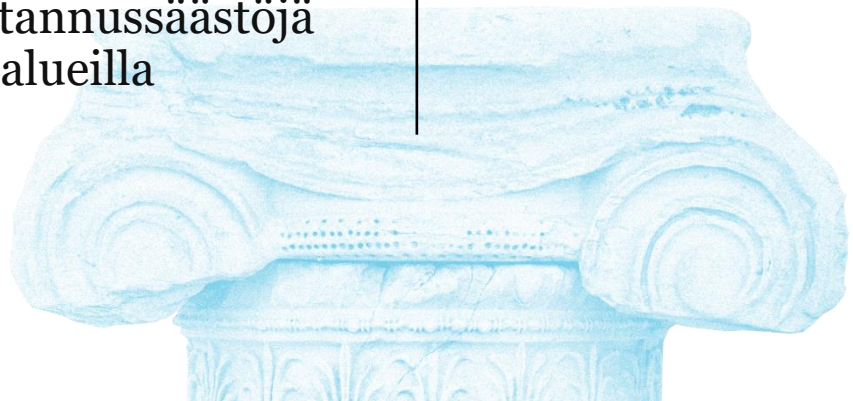

SITRA

SKAALAUS

Luontopohjaiset ratkaisut

Luontopohjaiset ratkaisut (Nature-based Solutions, NbS) ovat menetelmiä, joissa luonnon toiminnot otetaan ratkaisemaan ihmisen ongelmia. Skaala ulottuu isoista infrahankkeista kuluttajatuotteisiin ja -palveluihin:

- New Yorkin kaupunki puhdistaa talousvetensä turvaamalla luonnon omat puhdistustoiminnot – murto-osalla kemiallisen suodatuslaitoksen hinnasta (v. 2017: 10 miljardia dollaria).
- Pariisi istuttaa satojatuhansia puita pitääkseen lämpötilan siedettävänä helleaaltojen lisääntyessä.
- Viherseinä voi parantaa työntekijöiden immuunivastetta toimistotiloissa jo kahdessa viikossa; luontokosketus vahvistaa päiväkotilasten immuunijärjestelmää.

Luontopohjaisten ratkaisujen potentiaali on Suomessa lähes täysin hyödyntämättä. Mahdollisuus säästää merkittävästi julkista rahaa ja luoda uutta kasvua uusien innovaatioiden ympärille esim. rakennetussa ympäristössä tai terveysalalla.

SITRA

Luonnon terveysvaikutukset

1

Mielenterveysongelmat, astma, allergia, diabetes

Suorat kustannukset:
yli **3,5 mrd euroa** vuodessa

Epäsuorat kustannukset:
yli **12 mrd euroa** vuodessa

2

Luontopuutteesta tautitaakka

50 viime vuoden aikana väestön luontokosketus oleellisesti heikentynyt – samalla ao. kansansairaudet merkittävästi lisääntyneet.

3

Luonnon terveysvaste todettu mahdollisuudeksi ehkäistä ja hoitaa niin immuunivälitteisiä kuin mielenterveyden sairauksia.

Säästöpotentiaali (alustava):
400-800 milj. euroa vuodessa

4

Tavoite: **kansallinen luontoterveysohjelma**.

Vrt. kansallinen allergiaohjelma (2008-2018) ja Päijät-Hämeen Luontoaskel terveyteen -ohjelma.

SITRA

TEKOJA
TULEVAI-
SUUDELLE